

GRAMMATISK OVERSIGT

Betegnelse – latin/dansk:	Eksempler:
Substantiv/navneord – singularis/ental	stel, styr, kæden, dæk, ringeklokken, lygten...
Substantiv/navneord – pluralis/flertal	Cykler, lygterne, bremserne, kæder, kabler...
Verbum/udsagnsord – præsens/nutid	Kører, ræser, råber, sveder, fryser...
Verbum/udsagnsord – præteritum/datid	Kørte, ræsedede, råbte, svedte, frøs...
Adjektiv/tillægsord – 1. grad	Kold, varm, smart, grøn, sej ...
Adjektiv/tillægsord – 2. grad	Koldere, varmere, smartere, grønnere, sejere...
Adjektiv/tillægsord – 3. grad	Koldest, varmest, smartest, grønnest, sejest...

Hvad er navneord/substantiv?

Navneord er **navne** på steder, personer, ting og begreber, som er konkrete eller abstrakte.

- Hund, hus, land, ro
- Liv, fred

Navneord bøjes i ental og flertal – i ubestemt og bestemt. Der sættes ”en” eller ”et” foran navneordets rod eller stamme. Roden eller stammen er den form af navneordet, som kan slås op i en ordbog.

Et navneord, som har kendeordet ”en” kaldes et n-ord. Dette kaldes fælleskøn. F.eks. en hund.

Et navneord, som har kendeordet ”et”, kaldes et t-ord. Dette kaldes intetkøn. F.eks. et hus.

Navneord kan både være regelmæssige og uregelmæssige.

Hvordan er reglerne for bøjning af et navneord/substantiv?

Almindelige former:

Ental bestemt:

Regel	Eksempler
N-ord tilføjer endelsen ”en” i bestemt ental	En hund – hunden
T-ord tilføjer endelsen ”et” i bestemt ental	Et hus – huset
Navneord, der ender på -e i stammen, tilføjer kun – ”n” eller ”t” i bestemt ental	En vase – vasen Et værelse – værelset

Flertal ubestemt:

Regel	Eksempler
Det mest almindelige er, at der i ubestemt flertalsform tilføjes endelsen ”er” eller ”e”	En hund – hunden – flere hunde En blyant – blyanten – flere blyanter
Et navneord, der ender på -e i stammen tilføjer -r	En skole – skolen – flere skoler
Et navneord, der ender på -r i stammen tilføjer oftest -e	En mur – muren – flere mure

Flertal bestemt:

Regel	Eksempler
Det mest almindelige er, at der i bestemt flertalsform tilføjes endelsen ”ne” til det, navneordet hedder i flertal ubestemt	En hund – hunden – flere hunde – alle hundene En blyant – blyanten – flere blyanter – alle blyanterne
Hvis et navneord hedder det samme i ubestemt ental og ubestemt flertal tilføjes i bestemt flertal endelsen -ene til det, navneordet hedder i flertal ubestemt.	En fisk – fisken – flere fisk – alle fiskene
Et navneord, der ender på -r i stammen, tilføjer oftest -e	En mur – muren – flere mure

Hvis vokalen er kort, og der kun er én konsonant efter vokalen, fordobles konsonanten (se også regel 3) F.eks. en hat – hatten – flere hatte – alle hattene

Hvad er et verbum/udsagnsord?

Et udsagnsord fortæller om en handling eller en tilstand. Det vil sige, at et udsagnsord fortæller om en situation, at man gør noget, eller at der sker noget:

- Hun cykler
- Hjulet drejer rundt
- Bilen kører hurtigt
- Cyklen står ved huset

På dansk ændrer udsagnsordet ikke endelsen i de forskellige personer. Udsagnsordet ændrer endelser i de forskellige tider, men hedder det samme i alle personerne inden for de forskellige tider.

Bøjning af udsagnsord i personer		
Person	Nutid ental	Nutid flertal
1. person	Jeg cykler	Vi cykler
2. person	Du cykler	I cykler
3. person	Han, hun, den, det cykler	De cykler

Regel	Eksempler
I nutid/præsens tilføjes endelsen ”er” til ordets stamme	Spis – jeg spiser Hent – jeg henter
I datid/præteritum tilføjes regelmæssige verbers stamme ”te” eller ”ede”	Spis – jeg spis er – jeg spis te Hent – jeg hent er – jeg hent ede

Hvad er et adjektiv/tillægsord?

Et tillægsord er et ord, der fortæller noget om et navneord.

Størrelse:

- En **stor** cykel

Farve:

- En **rød** cykel

Form:

- Et **firkantet** hus

Kvalitet:

- En **god** cykel

Et regelmæssigt tillægsord/adjektiv kan gradbøjes sådan:

1. grad	2. grad	3. grad
sød	sødere	sødest
sjov	sjovere	sjovest
dum	dummere	dummost

Et uregelmæssigt tillægsord/adjektiv kan gradbøjes sådan:

1. grad	2. grad	3. grad
stor	større	størst
god	bedre	bedst
lille	mindre	mindst
fantastisk	Mere fantastisk	Mest fantastisk

Forfatter: Anne Hindkjær, Udeskolelærer